

Norsk Ornitologisk Forening (NOF)

Sandgata 30 B
N-7012 Trondheim

Telefon: (+ 47) 73 84 16 40
Bankgiro: 4358.50.12840
Org. nr.: 970 089 748 NVA

e-post: nof@birdlife.no internett: www.birdlife.no

Rødøy kommune
postmottak@rodoy.kommune.no

Norsk Ornitologisk Forening
Norsk Ornitologisk Forening, avd. Nordland

Deres ref.	Deres kontaktperson	Vår ref. 2016-78/420.1	Vår kontaktperson Martin Eggen	Dato 19.08.2016
------------	---------------------	---------------------------	-----------------------------------	--------------------

Kystplan Helgeland – Offentlig ettersyn. Hørings svar fra Norsk Ornitologisk Forening

Kystplan Helgeland er på offentlig ettersyn. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) har kommentarer til planen særskilt knyttet til ønske om å etablere akvakulturanlegg i Kjølsværet/Valvær naturreservat og Valvær IBA-område. Mer generelt vil vi påpeke at fuglelivet langs Helgeland er utsatt for et betydelig press fra økende friluftsliv, blant annet kajakkpadling og båtttrafikk. En økning i akvakulturanlegg, og det dette medfører, vil komme i tillegg. Kystplan Helgeland er omfattende. Vi ber om at de momenter vi påpeker i dette hørings svaret får konsekvenser i lignende problemstillinger i områder som ikke er omtalt her. Helgelandskysten har et særlig rikt fugleliv. En rekke naturreservat er opprettet for å ta vare på noe av dette, men er på ingen måte tilfredsstillende for å ta vare på regionens fugleliv. Naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven er ment å ivareta fuglelivet utenom verneområdene. Særlig bestemmelsene i naturmangfoldloven vil sammen med kunnskap, og kunnskapsmangel, måtte få følger for Kystplan Helgeland.

Generelle merknader

Et godt planverk er viktig for å ivareta ulike interesser og verdier langs kysten vår. Skjærgården og de mange «værene» inneholder rike forekomster av hekkende sjøfugl. Noen områder utpeker seg ved å ha inneha andre viktige økologiske funksjoner, for eksempel områder for næringsøk, fristeder for myting (gjess og ender) og overvintring. Det er viktig å ikke åpne opp for næringsutvikling i slike områder.

Kunnskapsgrunnlaget for å ivareta disse naturverdiene er variabelt. Vi har god oversikt over en del spesielt betydningsfulle hekkeområder, og flere av disse er ivaretatt gjennom opprettelsen av ulike verneområder. Betydningen av ulike delområder for overvintringe fugler må sies å være langt mindre. Arter av særlig forvaltningsmessig interesse, som teist

(sårbar, VU) og fiskemåke (nær truet), hekker spredt over større areal. Her må samlet belastning tas med i vurderingene i et overordnet plandokument.

Etter vår vurdering avslører Kystplan Helgeland del 1 og del 2 at vi har betydelig kunnskapsmangel rundt påvirkningen akvakultur har på ornitologiske verdier. Dette stemmer med forskningsrapportene fra Norsk Institutt for Naturforskning (NINA) har produsert om saksfeltet.

NINA-rapport 733 *Tverrfaglig vurdering av konsekvenser for sjøfugl* (2013) påpeker at arealbeslagene er de mest alvorlige følgende ved etablering av akvakultur. Samtidig skrives det at næringens samla belastning på fugleliv ikke kan fastslås med dagens kunnskap, samtidig som omfanget og vekst i næringen naturlig nok er avgjørende. I år kom en ny rapport fra NINA, som omtaler akvakultur og fugler og dyr spesielt. Denne har Kystplan Helgeland ikke tatt med i arbeidet sitt. Rapport 1199 *Effekter av forstyrrelser på fugl og pattedyr fra akvakulturanlegg i sjø – en litteraturstudie*. Her konkluderes det med at kunnskapsmangelen er betydelig, men at litteratur viser at fugl gjennom forstyrrelser blir forvist fra optimale områder. Studien viser at det er skrevet svært mange artikler og rapporter om mange ulike miljøeffekter av akvakultur, men få av disse omtaler effekter på fugler og pattedyr. Det lille som finnes har gjerne en vinkling mot hvordan fugler kan påvirke anlegg negativt, f.eks. når flokker av ærfugl beiter på skjellanlegg. Rapporten fra NINA peker på at de omfattende risikovurderingene som er utført ved lokalisering av nye havbruksanlegg ikke gjør rede for påvirkning på fugl og pattedyr.

Akvakultur kommer i stadig større grad i konflikt med forekomster av fugler. Dette har sammenheng med den nye typen lokaliteter som stadig søkes. Som det står i Kystplan Helgeland del 1 (side 3): *Oppdrettsnæringa opplever arealmangel for videre utvikling og fiskerinæringa opplever at andre næringers arealbehov kan være i konflikt med sin aktivitet*. I Kapittel 1.1 kan vi lese: *Dagens areal som er avsatt til akvakultur ligger ofte grunt og beskyttet og er basert på utdatert akvakulturteknologi. Det er dårlig samsvar mellom tilrettelagt areal i planene i forhold til næringas behov for færre og større areal som ligger dypere og mer eksponert*.

Kjølsøyværet/Valvær naturreservat i Rødøy

Reservatet ble opprettet 6. desember 2002. Reservatet dekker et areal på ca. 32433 daa, hvorav ca. 30764 daa er sjøareal. Formålet med fredningen er å ivareta verdifulle kystområder, med det naturlig tilknyttede plante- og dyreliv. Områdene har spesiell verdi som hekkeområde for sjøfugl. 900 par storskarv hekket her i 2013, og området huser betydelige antall toppskarv, ulike måker (inkludert sildemåke), terner, ærfugl og grågås med mer.

Valvær er et norsk IBA-område (Important Bird and Biodiversity Area). BirdLife Internationals IBA-program er et globalt prosjekt, og per 2015 har over 10 000 områder blitt identifisert over hele verden, med utgangspunkt i de samme standardkriteriene. Målet er at IBAsene sammen skal danne et nettverk av områder over hele den biogeografiske utbredelsen til de forskjellige fugleartene. Dette nettverket betraktes som et absolutt og uunnværlig minimum for den langsiktige overlevelsen av disse artene over hele deres utbredelsesområde, selv om det foregår et tap av habitater på generell basis andre steder. Tap av IBAs, eller forringelse av naturkvalitetene der, kan derfor ha svært store konsekvenser. IBA-programmet omfatter alle fuglearter hvor en områdevis tilnærming vurderes som relevant.

I dag er området avsatt til naturformål, men bedriften Nova Sea AS har søkt om etablering midt i IBA-området, i sundet mellom Kjøløyværet og Valvær. Deler av det omsøkte området ligger i verneområdet. Dette vil vi på det sterkeste fraråde. Det er totalt uakseptabelt å legge nyetableringer til verneområder. I dette tilfellet er verneområdene av internasjonal betydning, og verneverdiene betydelige. Foruten arealbeslaget frykter vi økt trafikk, noe særlig storskarv og toppskarv er sårbare for. Akvakulturanlegget vil kunne få konsekvenser som forringer området betydning for fugl. Det bør alltid etterstrebes å unngå konflikt mellom næring og fugleliv.

Storskarven av underarten som hekker i Valvær IBA er regnet som en norsk ansvarsart, siden mer en 25% av den europeiske bestanden hekker i Norge. Det gir Norge et særlig ansvar for å beskytte storskarven langs norskekysten fra Møre og nordover.

Det hekker 900 par med storskarv ved Valvær i 2013. Den samlede norske bestanden dette året var på 19. 000 par.

IBA-områder langs Helgelandskysten

Vi har 76 IBA-områder i fastlands-Norge. Hele syv IBA-områder ligger på Helgelandskysten. Disse er:

- Valvær, Rødøy
- Selvær, Træna
- Solværøyen, Lurøy
- Lovunden, Lurøy
- Tenna og Herøy, Herøy
- Vegøyen, Vega
- Horsvær, Sømna

NOF har arbeidet med å ta vare på IBA-områdene høyt oppe på vår agenda. Heldigvis har myndighetene også innsett betydningen av disse områdene, og mange er vernet eller delvis vernet. Våren 2016 vedtok Stortinget at IBA-områder skal prioriteres i arbeidet med nye verneområder. Bevisstgjøring, kartlegging og overvåking av områders verdi for fuglelivet er viktig for bevaring og muligheten for framtidig forvaltning av disse områdene. Der områdene ikke er underlagt vern utover plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven, er nødvendigheten av kommunal oppmerksomhet og ivaretagelse spesielt stor.

Norsk Ornitologisk Forening har laget en rapport som omhandler alle norske IBA-områder, med utfyllende informasjon om hvert område:

http://birdlife.no/innhold/bilder/2016/03/17/3738/iba_rapport_2015.pdf

Omfattende informasjon om konseptet finnes på BirdLife Internationals nettside:

<http://www.birdlife.org/datazone/site>. Norsk Ornitologisk Forening (NOF) er en del av BirdLife International og det er vi som har ansvaret for dette arbeidet i Norge.

Områdene er utpekt på grunnlag av detaljerte faglig anerkjente kriterier. Forekomst av arter som er truet i global eller europeisk sammenheng, spesielt viktige områder med store antall trekkende fugler, forekomst av arter som er unike for et lite geografisk område eller områder med artssammensetning som i stor grad er representativ for et bestemt biom er de viktigste kriteriene. De fleste norske IBA-områder er identifisert på grunnlag av forekomsten av globalt trua arter eller store antall trekkende fugler.

IBA-områder er kartfestet med polygoner, og må inn i Kystplan Helgeland som områder der fugler og naturmangfold har fortrinnsrett.

Om hensyn til verneområder

Det ligger i Kystplan Helgelands mandat å legge til rette for næringsvirksomhet, samtidig som man så langt som mulig tar hensyn til naturverdier og andre interesser i områder. NOF ønsker i større grad å speilvende dette, det vil si at man tar vare på naturverdier og så langt som mulig legger til rette for næringsvirksomhet, for eksempel akvakultur.

I Kystplan Helgeland del 1 (side 20) kan man lese: *Det kan også skje at man gjør valg hvor akvakultur blir prioritert på bekostning av natur. Det er ikke akseptabelt med avslag på søknader om akvakultur på grunn av nærhet til et verneområde. Grensene må respekteres, eventuelt justeres/endres gjennom rullering av kommuneplanen.*

Dette mener vi er en uforståelig holdning, som er i direkte strid med Kystplanens hensikt om sameksistens mellom ulike verdier. Dersom etableringer nært verneområder eller andre viktige fugleområder, ansees å være en belastning for fuglene må man se seg om etter alternative lokaliteter for virksomheten. I Kystplan Helgeland påstår man at det er store restarealer utenfor områder avsatt til eksisterende akvakultur, vern og andre arealbeslag (s. 37). Dersom dette er tilfellet bør det være enkelt å finne andre egnede områder for akvakultur, som ikke kommer i konflikt med verneområder og viktige fugleområder.

Kunnskap om ulike fuglers atferd og tiltakets mulige effekt, sammen med ny forskning (som NINAs rapport 1199), må føre til at man i mange saker sier nei til etablering på slike lokaliteter. På et generelt grunnlag bør man alltid unngå å legge akvakulturanlegg nært verneområder, og etablering av akvakulturanlegg i Kjøløyværet/Valvær naturreservat er ikke forsvarlig ut fra dagens kunnskap.

For Norsk Ornitologisk Forening

Kjetil Aa. Solbakken, generalsekretær

Atle Ivar Olsen, leder NOF avd. Nordland

KOPI:

Fylkesmannen i Nordland
Nordland Fylkeskommune